

LBRIS

We know
books

Copyright © by Liviu Predescu 2011

Copyright © 2011 EDITURA FOR YOU

Coperta: www.graficadesign.ro
Tehnoredactare: Felicia Drăgușin

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LIVIU PREDESCU
Cu autismul la psiholog – București : For You, 2011

ISBN 978-973-1701-96-7

159.963.37
616.89-008.444.4

Toate drepturile asupra versiunii în limba română aparțin Editurii For You. Reproducerea integrală sau parțială, sub orice formă, a textului din această carte este posibilă numai cu acordul prealabil al Editurii For You.

el./fax. 021/6656223; 0314286724,
mobile phone 0724212695; e-mail:
foryou@editura-foryou.ro;
editura_foryou@yahoo.com; website:
<http://www.editura-foryou.ro>
<http://www.copiii-indigo.ro>

Printed in Romania ISBN 978-973-1701-96-7

LIVIU PREDESCU

CU AUTISMUL LA PSIHOLOG

EDITURA FOR YOU

voi trebuie să duceți totul și să fiți conștienți de ce se întâmplă cu copilul vostru. Nu pierdeți însă timp. Nu ezitați să întrebați.

Autismul rămâne toată viața alături de părinte și copilul său autist. Îi însoțește în fiecare clipă, le acoperă viitorul cu ceața incertitudinii, le învâluie speranțele într-o umbră împovărătoare de durere și neputință. Eu recomand consultarea oricărei lucrări, indiferent de gândurile împărtășite – argumentele pot veni din toate părțile. Aș dori să accentuez faptul că cele împărtășite în această carte este (și) punctul meu de vedere. Sunt părerile și concepțiile mele asupra diverselor subiecte, preferințele și antipatiile mele, ceea ce cred eu că mă ajută. Nu este, în niciun caz, punctul de vedere al tuturor. Așadar, citiți și familiarizați-vă cu toate, folosiți-le. Vă doresc să aveți „*seninătate, ca să știți să acceptați lucrurile pe care nu le puteți schimba; curaj, ca să încercați să schimbați ce se poate schimba; înțelepciune, ca să puteți deosebi ce se poate schimba de ceea ce nu se poate schimba*“. Fiți responsabili cu propria viață.

Puteți transmite impresiile, întrebările și sugestiile; aștept orice fel de păreri, sunt deschis pentru colaborare; cu plăcere răspund intențiilor de consiliere; putem avea întâlniri în grup, orice vă poate aduce o deschidere de variante, toate pe calea cea mai simplă – doar la un click „distanță“:

pe adresa de email: liviu.predescu@yahoo.com

CUPRINS

Cuvinte despre carte și autor.....	5
În loc de.....	11
Punct... și de la capăt cu autism.....	12
Pentru a ajuta copilul este necesar să fie ajutați părinții....	20
... spune, <i>de ce?! de ce eu și nu tu?! de ce copilul meu?!...</i>	24
Este, în primul rând, un copil... diferit (și are o dublă deficiență).....	34
Când ai un copil diferit devii un părinte diferit.....	43
Autismul nu este o boală, este o diversitate.....	47
Nebuloasa cauzelor (alte pagini din istoria autismului)....	58
Ce este un nume? (în căutarea unei definiții).....	70
Când apare? (vârsta debutului și diagnosticul).....	73
Cum poate să fie recunoscut autismul?.....	75
Când ar trebui să se îngrijoreze părinții?.....	79
Bizarul este trăsătura caracteristică în autism.....	95
...parcă m-am născut pe planeta greșită (sindromul geniilor?)	109
Triada impedimentelor.....	117
Este ciudat, dar nu este o ciudățenie (nu jeliți după noi!)..	127
Vrei să fim echipă în această misiune?.....	140
Combateți dizabilitățile autiste, nu autismul.....	148
Familia este cel mai bun terapeut.....	165
Hărți mintale (în autism).....	172
Nu există eșec, există feedback.....	187
Ce se potrivește la un autist, nu se potrivește la altul.....	191
Punct. Și de la capăt... cu obiective și strategii.....	202
Evoluție și pronostic.....	209
Speranță de la un părinte pentru un alt părinte.....	216
Diferit, dar nu mai prejos (este vindecarea un scop?).....	227
Aport documentar (în loc de... epilog).....	232

Am început să citesc această lucrare dând curs unei rugăminți, dar foarte repede am fost cucerit de ceea ce citeam. Am fost cucerit poate, în primul rând, de umanismul aproape neversosimil care transpare atât din abordarea profesională a unui subiect atât de dificil, cât și din modul de prezentare a acestuia. Foarte des, specialistul, dominat de pasiunea profesiei, uită că este ființă umană și dezbate un caz, o problemă. În cazul de față este dominantă preocuparea de a găsi căile cele mai potrivite de a ajuta „omul” într-o confruntare absolut diferită, care adesea îi depășește puterea de înțelegere. Cu scuzele de rigoare pentru intruziunea într-un domeniu străin mie, îndrăznesc să spun că autorul a reușit într-un mod remarcabil acest lucru.

În situații grele, dureroase, prima pornire este de a oferi compasiune – ori, cel mai des este nevoie de ajutor, iar în cazul autismului compasiunea este chiar dăunătoare. Lucrarea de față demonstrează convingător că, în cazurile de autism, ajutorul se poate da și el constă în primul rând în înțelegerea faptului că autismul nu este o boală și nu poate să fie tratat ca atare. Este admirabilă formula citată „noi suntem niște altfel de oameni”. De altfel, trebuie remarcat în mod admirabil modul inspirat de inserție în material a citatelor unor persoane autiste. Acestea se constituie în veritabile argumente în favoarea tezelor expuse, constituind în același timp un minunat și nobil mesaj: „fiecare autist reprezintă o speranță”. Acesta este și argumentul meu, conform căruia, deși aceasta este o lucrare de specialitate, o recomand practic tuturor. Citind-o, putem înțelege, putem ajuta, putem sfătui.

Jean Decuseară

Vă mulțumesc!

Liviu Predescu, psiholog
(liviu.predescu@yahoo.com)
iunie 2011, Rm. Vâlcea

*„Dacă mâine ar veni sfârșitul lumii, eu astăzi
aș sădi un pom.”*

(Martin Luther)

În loc de...

În loc de argument, vă ofer un exercițiu, un schimb de roluri. În psihoterapie este aplicată această tehnică, acest joc de roluri, prin care „suntem” celălalt. Sunt exerciții și jocuri de autocunoaștere și de revelare a propriei naturi ascunse, jocuri de grup și de vizualizare contemplative, jocuri de deschidere sufletească, de empatie. Este însă nevoie de câteva ședințe. Ședințe în care ajungi, având îndrumarea psihologului, tu singur să conștientizezi și să verbalizezi soluțiile la probleme tale existențiale.

„Închipuie-ți că, într-o zi, copilul tău dispare de lângă tine. Cu mintea, cu sufletul și cu gândurile. Se topește încet, într-o prăpastie căscată înlăuntrul lui. Închipuie-ți că, într-o dimineață, copilul tău se trezește din somn și nu te mai recunoaște. Că uită toate cuvintele pe care le știa, uită să te privească, uită cum se iubește o mamă. Închipuie-ți... Tu ești acel părinte. Tu ești acel copil.”

(fragment din materialul cu care „Jurnalul Național” începea, în octombrie 2008, o campanie de presă, prin care se încerca trezirea interesului opiniei publice asupra adevăratelor probleme cu care se confruntă copiii cu autism și, deopotrivă, familiile acestora)

Ce simți? Cum este să fii părintele unui copil autist? Care sunt fricile, grijile, disperările? Cum ți-a afectat aflarea diagnosticului viața de cuplu, relația cu familia, cu prietenii, cu vecinii sau colegii de serviciu? Ce s-a schimbat în viața ta? Care îți sunt visele? Care îți mai sunt speranțele?

Cum este să fii un copil autist? Cum este să fii un adult autist? Cum este lumea autistă? Cum este lumea nonautistă? Cum este să trăiești printre nonautiști? Ce ai vrea să știm despre „tine“?

Acum ești un trecător printr-un parc pentru copii. Sunt mulți copii care râd, aleargă, se joacă. Brusc, unul dintre copii începe să fluture agitat din mâini și să scoată sunete care sperie și îndepărtează copiii din jurul său, bizar care atrage atenția tuturor, iar părintele copilului nu reușește să-l liniștească. Ești spectator la această scenă. Cum reacționezi? Poți să-i privești în ochi, copil și părinte, fără a judeca?

Astfel începe drumul. Pentru că este un drum. Nu am nicio îndoială. Drumul către acceptare. Cu tot ce înseamnă aceasta: plenitudine și integritate, conștiință și luciditate, iubire și bucurie. O să încerc să fiu cât mai clar în ceea ce vreau să spun. Ca împreună să aflăm rădăcinile autismului, să înțelegem lumea în care trăiesc părinții unui copil cu autism, să cunoaștem „diferitul“ de lângă noi, de lângă mine, de lângă tine – este „fața nevăzută“ a Lunii. Ca psiholog, mă preocupă cum trăiește fiecare situația și cum se trăiește pe sine, mă preocupă modificarea modului de trăire.

Punct... și de la capăt cu autism

Diagnosticul a fost stabilit: autism! Este cu adevărat o lume, dar o lume în afara noastră. O lume total diferită, chiar dacă zbuciumată, dar fascinantă și generoasă, plină de mister și de bizar. Așadar, s-a făcut, prin diagnostic, primul pas către certitudine. De-acum, reacția părinților la momentul aflării acestui diagnostic este un

aspect spinos, apărut într-un context delicat. Ne este teamă de necunoscut. Ceea ce nu cunoaștem sau nu înțelegem, tindem să-i negăm evidența, să eliminăm. Misterul poate să fie însă dezlegat rând pe rând, iar bizarul poate fi și el, de asemenea, decriptat încetul cu încetul. Nu este o muncă simplă, nu este ușoară. Fiecare copil, având autism, trebuie văzut ca un caz de maximă urgență. Pentru a supraviețui în lumea noastră, nonautistă, are nevoie de înțelegere, efort, angajament și răbdare. Dar ne va da satisfacții.

Părinții au deja o părere formată în legătură cu aspectele bizare în dezvoltarea copilului lor. Uneori, au idei preconcepute despre ce s-ar putea ascunde în spatele acestei stări de fapt atipice. Uneori, nu. Uneori, crezurile pe care și le-au format nu au nicio legătură cu ceea ce se întâmplă. Fiecare astfel copil este deosebit, unic. Iată de ce, în momentul în care echipa de evaluare și diagnosticare hotărăște anunțarea diagnosticului, este important să știm dacă părinții presupun existența unei afecțiuni, cum și cine va comunica diagnosticul familiei (de exemplu, psihologul sau pediatrul), dacă se vor anunța ambii părinți în același timp sau fiecare individual. Trebuie să privești în ansamblu. Trebuie, așadar, avută în vedere reacția posibilă a părinților în momentul în care vor fi anunțați și, nu în ultimul rând, conținutul comunicării. Trebuie să se țină seama de personalitatea și competențele părinților. Trebuie cunoscute date despre istoria, dinamica, capacitatea de comunicare, limbajul familiei respective. În timpul întrevederii clinice, ca psiholog trebuie să-ți dai seama pe ce poziție se situează părinții, care este părerea lor. Este importantă personalitatea și competența specialistului care le dă această veste – veste care poate să vină ca o lovitură de baros în plin piept. Întrebarea de tatonare este simplă, părintele este întrebat despre ce crede că nu e în regulă, ce crede că se întâmplă cu copilul lui...

„Părinții relatează deseori că a afla despre copilul lor că este autist a fost cel mai traumatic eveniment care li s-a întâm-

plai. Persoanele nonautiste văd autismul ca pe o mare tragedie, iar părinții resimt în mod continuu dezamăgiri și durere, în toate stadiile ciclului de viață al copilului și familiei. Dar această durere nu provine din autismul copilului, în sine. Este o durere, un doliu despre pierderea copilului normal, pe care părinții sperau și se așteptau să-l aibă. Atitudinile și așteptările părinților, discrepanțele între ceea ce ei așteaptă de la copiii de o anumită vârstă și dezvoltarea efectivă a copilului lor provoacă mai mult stres și suferință decât complexitățile practice ale vieții cu o persoană autistă.“

(Jim Sinclair, persoană cu autism)

Primul șoc și cel mai teribil pentru părinți este, fără îndoială, diagnosticul în sine și momentul fixării acestuia. Pentru a minimaliza efectele devastatoare ulterioare, șocul trebuie atenuat. Nu trebuie ignorat vreodată faptul că, modul în care va fi expus diagnosticul va avea o influență preponderentă asupra reacțiilor și evoluției afective ulterioare a părinților vizavi de copilul lor. Căci niciun părinte nu-și dorește să se confrunte cu un astfel de diagnostic, când este vorba de copilul său. Și nu este de condamnat dacă, la momentul aflării diagnosticului, va avea reacții distorsionate, contradictorii calității de părinte. Aflați în fața medicului, ne dorim să aflăm că totul este în regulă. Sau, în cel mai rău caz, că va fi bine. Acesta este motivul pentru care, uneori, chiar dacă au anumite bănuieli, părinții se ascund în spatele gândului disperat și infantil că asta nu li se poate întâmpla lor, familiei lor și ignoră inconștient sau minimalizează simptomele deja existente de multă vreme.

Punctul este, așadar, firesc. Dar de ce de la capăt? Pentru că stabilirea diagnosticului de autism, precum și a altui diagnostic care comunică o deficiență în dezvoltarea normală a copilului, marchează sfârșitul unei vieți de familie normală, având speranțe de viitor cu privire la propriul copil și punctează începutul unei su-

ferințe sfâșietoare pentru părinții care își vedeau până la acel moment copilul – poate chiar unicul lor copil – ca fiind perfect normal.

A fi părinte este opțional până în momentul concepției – un copil nu apare niciodată fără o explicație sau o motivație. Copilul poate să fie pentru unele cupluri sensul vieții, visul pentru care să lupti. Pentru altele, copilul poate fi doar o înregimentare automată la practica milenară a vieții înseși. Visul păstrează muzica vie în interiorul tău. În gama notelor intră în primul rând dragostea, pasiunea, apoi lacrimi de bucurie și durere, tristețe, consecvență, renunțare la tine însuși, sacrificiu. Este un drum lung pe care, ca părinți, îl dorim ascendent, îl străbatem cu pași mai mici sau mai mari, purtând pe umeri greutățile vieții, dar încercând să facem din copilul nostru un adult independent și împlinit. Însă, autismul (stabilit medical, demonstrat științific, abordat cu obiectivitate) deschide o prăpastie adâncă chiar la începutul acestui drum. Apare, astfel, o fisură în evoluția normală a copilului și, implicit, a familiei sale. Această fisură se adâncește cu fiecare pas regresiv al copilului și cu fiecare moment de disperare și nesiguranță trăită de părinte. Visul cel mai frumos devine cel mai negru coșmar, muzica devine zgomotul care scindează sufletul. Din acest moment, viața familiei s-a schimbat radical. Va crește (și copilul, acum diagnosticat cu autism) alături de ceilalți, dar va fi diferit! Cât de diferit, părinții vor afla pe drum, un alt drum – au o lume întreagă de descoperit. Împreună, doar împreună, vor descoperi lumea autistă. Dar, la momentul stabilirii și comunicării definitive a diagnosticului, părinții nu știu asta.

Părinții care află că pruncul lor are autism sunt atât de bulversați, de șocați, încât nu-și conștientizează forțele interioare de care vor avea nevoie în următoarea perioadă. Devin nesiguri, disperați, încrâncenați, pierd o mare parte din potențialul interior, înainte de a începe lupta. Pentru că urmează o luptă fără sfârșit: lupta cu autismul copilului și cu propriile lor limite – importantă este atitudinea cu care „traversezi“...

Cine poate construi punți între lumea autistă și lumea non-autistă, între durere și inevitabil? Cine ne ajută să supraviețuim? Credința, în speță speranța că se poate face ceva pentru salvarea copilului. Și cine îți poate deschide porțile sufletului? Cine îți poate întări speranța? Psihologul, consilierul, cel care poate face legătura între a nu accepta și a spera. Un om cu un vis, un vis realist, nu poate să fie îngenuncheat. Prin pregătire, psihologul este asemenea unui om de știință, să-i spun „știința“ gândirii, căci de suflet se ocupă alții, dar de îngrijirea sufletului este responsabil fiecare – dincolo de această curtoazie (suntem mai mult decât o profesie) și psihologul este tot un om, cu slăbiciunile și problemele lui, poate chiar părinte, plin de culpabilități și el, părinte care poate să fie și el, de asemenea, lovit de o asemenea „nenorocire“, trecând prin momentele lui de deznădejde, de disperare. Are, așadar, credibilitate de specialist și are latura umană care îl ajută să sprijine părintele care se confruntă cu autismul.

„O anumită durere este naturală, pe măsură ce părinții se ajustează faptului că un eveniment și o relație la care se așteptau nu se va materializa. Dar această durere pentru un copil normal din fantezie are nevoie să fie separată de percepțiile părinților asupra copilului pe care îl au: copilul autist care are nevoie de sprijinul adulților care îl îngrijesc și care poate forma relații pline de sens cu aceștia, dacă i se dă ocazia. Concentrarea continuă asupra autismului copilului, ca o sursă de durere, este vătămătoare atât pentru părinți, cât și pentru copil și împiedică dezvoltarea unei relații de acceptare autentică între ei. Pentru binele lor și pentru binele copiilor lor, eu îi îndemn pe părinți să-și schimbe radical percepția privind ceea ce înseamnă autismul.“

(Jim Sinclair, persoană cu autism)

Părinții acceptă mai ușor un diagnostic cu autism, decât unul cu dizabilitate intelectuală sau cu retardare mintală. Problemele

apar și se acutizează în situația copiilor care suferă, în același timp, de dizabilitate intelectuală și de autism, situație cu care se confruntă, din păcate, majoritatea copiilor cărora le-a fost stabilit diagnosticul cu autism. Este foarte greu să aduci în discuție toate aceste probleme. Impresia generală este că autismul nu are nimic de-a face cu dizabilitatea intelectuală și, mai grav, că autismul reprezintă o formă de inteligență superioară! Este destul de dificil să contrazici această concepție eronată și să le spui oamenilor că există persoane cu autism care au un nivel de inteligență ridicat, dar că aceștia reprezintă o excepție, așa cum se întâmplă și în rândul persoanelor nonautiste, adevărul fiind că majoritatea persoanelor cu autism suferă, în același timp, de dizabilitate intelectuală. De asemenea, pot avea încă și alte afecțiuni asociate: epilepsie (convulsii), probleme senzoriale, sindromul X fragil, probleme gastrointestinale, tulburări de somn... și multe alte complicații.

În mod firesc, apar primele întrebări existențiale: *Cum poate să fie evitată depresia părinților? Cum pot fi activate și întărite forțele interioare pe care le au părinții deja, dar pe care brusc le pierd din vedere în momentul șocului? Cum pot fi găsite cât mai repede noi resurse sufletești? Ce trebuie făcut? Cum să-și reorganizeze viața? La ce să renunțe? Ce să adauge?* Părintele își reconsideră valorile. Altfel iubești la o vârstă matură și altfel iubești în tinerețe, altfel iubești copilul pe care îl dorești și altfel iubești copilul pe care doar îl crești, silnit sau cu bună știință. Și, indiferent de situație, te uiți la alte lucruri, capeți alte lucruri, vezi alte lucruri, ai alte criterii...

Prima soluție pe care o știu, ca psiholog, este să comunici, să nu te închizi în tine. Să spui că te doare, să spui că suferi, să spui că ești furios. Firesc, dar nu oricui și nu trebuie spus tot (spunem prea multe lucruri gratuite în viață), căci trebuie să existe prin preajmă și oameni care să vrea și să fie disponibili să te asculte. Se spune că orice om este un psiholog și un filosof. Trăind printre oameni,

capătăm anumite cunoștințe despre oameni și anumite judecăți de ordin psihologic și filosofic.

Dacă nu mai poți să le ții în tine, dacă trebuie să le împărtășești cu cineva, atunci trebuie să vorbești cu cineva care nu are o mare empatie. Să raționalizezi, nu să discuți în termeni emoționali. Victimizarea este o stare în care putem cădea foarte ușor. Putem să ne victimizăm, dar această stare nu ne va aduce nimic bun. Nu trebuie pedalat pe suferință, nici pe implicarea consilierului, psihologului. Este grav ca primul gest să fie căutarea și abordarea psihologului, ca fiind unica și ultima persoană care poate găsi soluția în locul părintelui. Uneori, prima reacție a unui părinte care tocmai a aflat diagnosticul copilului său este mersul la psiholog, așa cum mergi la medicul curant, pentru a obține o rețetă miraculoasă. Mulți părinți rămân împietriți în falsa idee că, odată intrați în cabinetul psihologului, acesta le va spune ce să facă, iar ei vor face întocmai și totul se va rezolva, cumva, cândva, de la sine. Ori, persoana psihologului apare evidențiată doar discret, delicat, efectiv prin ceea ce trebuie, poate și este lăsat să facă pentru a-i ajuta pe cei care sunt loviți de autism. Practic, mersul la consilier, la psiholog, trebuie abordat ca o altă variantă optimă de a lupta împotriva autismului. Și după ce se ajunge în cabinetul de consiliere, trebuie înțeleasă și acceptată realitatea esențială că psihologul nu dă rețete de viață. Nici în autism, nici în alt aspect dezorganizat al existenței noastre. Nu garantează reușita consilierii. Nu are voie, nu poate, nu trebuie să promită nimic celor care îi deschid ușa, sperați și rătăciți în propria lor viață. Psihologul are sarcina ingrată de a explica părinților copilului cu autism care este diferența esențială între iluzia vindecării și credința ameliorării. Iluzia este imposibilă, credința se poate concretiza.

Degeaba ai bune intenții și vrei să faci, dacă nu știi cum. Prima reacție a părinților puși în fața diagnosticului de autism, ar fi benefic să fie comunicarea durerii. Dacă nu mai suportă discuțiile

din cuplu, își pot căuta un interlocutor în persoana bunicilor copilului, a fraților, a prietenilor apropiați, a preotului confesor. Cei apropiați afectiv de familie vor fi primii care vor afla ce se întâmplă și vor contribui, prin simpla ascultare, empatică, la micșorarea durerii celor doi părinți. Apoi, în același scop, de reechilibrare interioară, ar trebui să se facă următorul pas: căutarea, găsirea și abordarea unui psiholog, consilier familial, care prin formatul său profesional este pregătit să ofere servicii de consiliere, de data asta, în cadru specific, având un scop direct de sprijin, în sensul recreării și păstrării echilibrului în familia afectată.

„Autismul nu este un apendice. Autismul nu este ceva pe care cineva îl are, sau o cochilie în interiorul căreia o persoană este prizonieră. Nu există un copil normal ascuns în spatele autismului. Autismul este un mod de existență. Este cuprinzător, colorează fiecare experiență, fiecare senzație, percepție, gândire, emoție și întâlnire, fiecare aspect al existenței. Nu este posibil să separăm autismul de persoană – și dacă ar fi posibil, persoana rămasă după aceasta nu ar fi aceeași cu cea de la început. Aceasta este important, așadar opriți-vă un moment să reflectați: autismul este un mod de existență. Nu este posibil să separăm persoana de autism.“

(Jim Sinclair, persoană cu autism)

Consilierea psihologică se referă întotdeauna la o problemă concretă care se manifestă la celălalt în planul tangibil, al acțiunii și care este determinată de o situație la un moment dat.

Membrii familiilor în care există un copil diagnosticat cu autism trebuie ajutați să înțeleagă că vor merge la psiholog, nu pentru a primi o rețetă cu un medicament minune. Vor primi doar atenție, empatie, încredere, acceptare. Nu vor putea să fie ajutați să-și vindece definitiv copilul. Vor fi, în schimb, susținuți în toate eforturile pe care le vor face pentru a-și restabili echilibrul interior. Psihologul